

PROBLEMATICA TINERILOR NEETS - IDENTIFICARE OPORTUNITĂȚI DE ANGAJARE, DE UCENICIE, DE INTERNSHIP SAU DE CONTINUARE A EDUCAȚIEI

1. INTRODUCERE

Începând cu anul 2010, pe agenda de lucru a Uniunii Europene, printre obiectivele majore s-a regăsit și cel privitor la piața muncii privind reducerea șomajului în rândul tinerilor prin adoptarea unor strategii de ocupare care să vizeze creșterea șanselor de ocupare al persoanelor din această grupă de vârstă.

Consecință a crizei economice din anul 2009, s-au înregistrat o serie de disfuncționalități în ceea ce privește corelarea cererii cu oferta de muncă, tinerii europeni fiind cel mai afectat segment social.

Strategia Națională de Ocupare a Forței de Muncă 2021-2027 (SNOFM) a României vizează includerea în dialogul social a problematicii NEETS în vederea identificării de soluții pentru reducerea numărului tinerilor care nu au un loc de muncă, nu urmează o formă de învățământ și nu participă la activități de formare profesională.

2. CONCEPT LEGISLATIV

Termenul NEET este un acronim preluat din limba engleză pentru „*Not in Education, Employment, or Training*”, și se folosește pentru a descrie categoria de tineri șomeri - care nu sunt încadrați în muncă și totodată nu urmează niciun program educațional sau de formare profesională.

Categoria de tineri NEETS a fost pentru prima dată menționată în contextul politicilor europene din cadrul proiectul „*Tineretul în mișcare*” a *Strategiei Europa 2020*. Termenul făcea referire la **categoria de vârstă 15-24 de ani**, care apoi a fost extinsă la segmentul de vârstă, 15 - 29 de ani.

În **Legea nr. 76 din 16 ianuarie 2002**, privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, termenul **tânăr NEET** este definit expres ca fiind „*persoana cu vârsta cuprinsă între 16 ani și până la împlinirea vârstei de 30 de ani, care nu are loc de muncă, nu urmează o formă de învățământ și nu participă la activități de formare profesională...*”

3. PROBLEMATICA TINERILOR NEETS - DATE ȘI INFORMAȚII STATISTICE

Recomandarea Consiliului Europei privind realizarea unei linii de finanțare pentru tineret a fost adoptată în anul **2013**. La acel moment, la nivelul Uniunii Europene, printre tinerii cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani, se înregistra o **rată a șomajului de 24,4 %**, iar în unele state membre, depășea procentul de 50 %. Aproximativ 6,5 milioane tineri cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani nu erau încadrați profesional și nu urmau niciun program educațional sau de formare profesională.

La începutul anului 2020, înainte de decretarea pandemiei provocată de COVID-19, rata șomajului în rândul tinerilor din categoria NEET (15-24 de ani) a scăzut substanțial, rata șomajului, înregistrând în medie **14,9 %**, față de nivelul său maxim de 24,4 % din anul 2013.¹

Contextul pandemiei a creat noi provocări și oportunități pentru această categorie de tineri, inclusiv în România, care implementat măsurile destinate acestora, prin intermediul agențiilor de ocupare a forței de muncă.

În perioada **ianuarie 2021 - august 2023**, Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de muncă Vâlcea (A.J.O.F.M.) a înregistrat un număr de 2.873 tineri NEETs. Ca urmare a prestării serviciilor de informare și consiliere, formare profesională și mediere a muncii, s-a reușit **încadrarea unui număr de 1.128 tineri** din categoria NEETs. Totodată, în aceeași perioadă, A.J.O.F.M. Vâlcea a derulat 4 proiecte cofinanțate din Fondul Social European prin Programul Operațional pentru Capital Uman (POCU), în urma cărora un număr de 23 de șomeri NEETs au absolvit programe de ucenicie.

În perioada **octombrie 2017 - martie 2022**, la nivel național, prin intermediul serviciilor publice de ocupare a fost implementat cu succes prin finanțare POCU, proiectul european „**INTESPO-Inregistrarea Tinerilor în Evidențele Serviciului Public de Ocupare**”. Obiectivul general al proiectului a fost acela de a identifica și înregistra în evidența Serviciului Public de Ocupare (SPO), tineri NEETs, care ulterior au fost cuprinși la diferite măsuri active în scopul încadrării pe piața muncii. Obiectivul concret stabilit prin proiect a constat în **identificarea unui număr de 3.436 persoane** eligibile, respectiv **înregistrarea în evidența SPO a unui număr de 2.749 persoane**. Consecință a activităților prestate de către un număr de 11 experți din cadrul A.J.O.F.M. Vâlcea, au fost **depășiți indicatorii stabiliți**, respectiv au fost identificați un număr de 4.468 tineri dintre care un număr de 4.458, au fost înregistrați în baza de date și au beneficiat de serviciile oferite de către SPO.

De asemenea, în **perioada 2018 - 2023** s-au implementat la nivelul județului Vâlcea alte trei proiecte cu finanțare europeană care au vizat subvenționarea locurilor de muncă pe care au fost încadrați tineri NEETs:

ACTIMOB 2 RMPD ALTERNATIV - Activare și mobilitate tineri NEETs ID:125314, derulat în anul 2020, prin care un număr de **163 tineri**, dintre care 92 femei și 71 bărbați, au fost **stimulați** să se încadreze în muncă prin acordarea a 18 stimulente de inserție pe piața muncii (9 conform art. 74 din Legea 76/2002 și 9 conform art. 75 din Legea 76/2002) și respectiv **145 de subvenții** lunare acordate angajatorilor care au încadrat anterior persoane din această categorie defavorizată. Sumele au fost decontate ulterior angajării, prin accesarea fondurilor europene specifice, proiectul având o componentă retrospectivă.

¹ http://www.mmuncii.ro/j33/images/Biroul_virtual/Recomandare_Garantie-pt-Tineret_RO.pdf.

ACTIMOB NEETs-Activare și mobilitate tineri NEETs POCU/519/1/1/129203, 82 de absolvenți de învățământ (art. 80 Legea 76/2002) și 172 tineri Neets (art. 85 Legea 76/2002) au beneficiat, timp de un an de subvenționarea locului de muncă cu 2.250 lei lunar decontați angajatorilor care i-au încadrat în muncă. După finalizarea proiectului, în luna mai 2022, 161 de persoane dintre acestea au continuat să fie active pe piața muncii, dintre care 72 femei și 89 bărbați.

ACTINEETs 1 RMPD - Activare tineri NEETs POCU/983/1/1/152774 este un proiect în derulare care se va termina la finalul anului 2023 și prin intermediul căruia au fost încadrați în muncă un număr total de 253 tineri NEETs, astfel: 30 de absolvenți de învățământ (art. 80 Legea 76/2002) și 201 tineri Neets (art. 85 Legea 76/2002) și 22 de persoane cu vârste între 16 și 22 de ani, conform OUG 220/2020.

Potrivit datelor Eurostat, rata NEETs cu vârste cuprinse între 15-29 ani în România în anul 2023 a fost de 19,3%, cu mult peste media europeană de 11,2%, existând diferențe substanțiale între mediul urban și mediul rural. Trebuie menționat că tinerii NEETs se confruntă cu dificultăți materiale considerabile, viitorul lor fiind grav afectat de lipsa experienței profesionale sau educaționale. În acest sens trebuie implementate programe de măsuri active care să ofere oportunități de integrare pe piața muncii pentru tinerii NEETs.

4. OPORTUNITĂȚI DE ANGAJARE, DE UCENICIE, DE INTERNSHIP, DE CONTINUAREA EDUCAȚIEI

Cadrul legislativ actual prevede mai multe măsuri legale prin care o persoană din categoria tineri NEETs poate fi integrată pe piața muncii. Avem în vedere, *măsurile pentru stimularea ocupării forței de muncă, programele de ucenicie și internship, dar și programe speciale de continuare a educației.*

➤ Măsurile pentru stimularea ocupării forței de muncă;

Legea 76/2002 privind sistemul asigurărilor pentru șomaj și stimularea ocupării forței de muncă, cu modificările și completările ulterioare, prevede o serie de măsuri destinate categoriei de tineri NEETs. Printre măsurile pentru stimularea ocupării forței de muncă menționăm:

- a) creșterea șanselor de ocupare a persoanelor în căutarea unui loc de muncă;
- b) stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor și crearea de noi locuri de muncă.
- c) promovarea participării pe piața muncii a tinerilor cu risc de marginalizare socială;

Creșterea șanselor de ocupare a persoanelor în căutarea unui loc de muncă se realizează în principal, prin:

- a) informarea și consilierea profesională;

- b) medierea muncii;
- c) formarea profesională;
- c¹) evaluarea și certificarea competențelor profesionale dobândite pe alte căi decât cele formale;
- d) consultanță și asistență pentru începerea unei activități independente sau pentru inițierea unei afaceri;
- e) completarea veniturilor salariale ale angajaților;
- f) stimularea mobilității forței de muncă.

Stimularea angajatorilor pentru încadrarea în muncă a șomerilor și crearea de noi locuri de muncă se realizează prin acordarea lunară a unor subvenții firmelor care încadrează categorii de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă. Astfel, la articolul 85 se prevede faptul că *angajatorii care încadrează în muncă, printre alții, tineri NEETs primesc lunar, pe o perioadă de 12 luni, pentru fiecare persoană angajată o sumă în cuantum de 2.250 lei, cu obligația menținerii raporturilor de muncă sau de serviciu cel puțin 18 luni*. Facilitățile prevăzute se acordă angajatorilor în situația în care **tinerii NEETs** sunt înregistrați ca șomeri în evidența agențiilor pentru ocuparea forței de muncă județene, respectiv a municipiului București.

➤ **Programele de ucenicie;**

Legea nr. 279 din 5 octombrie 2005 privind ucenicia la locul de muncă, cu modificările și completările ulterioare, constituie cadrul legal prin care tinerii NEETs pot dobândi competențe la locul de muncă.

Ucenicia reprezintă formarea profesională realizată la locul de muncă în baza unui contract de ucenicie. Programul de formare profesională prin ucenicie la locul de muncă constituie parte integrantă a contractului de ucenicie. Ucenicia la locul de muncă se adresează persoanelor interesate, cu vârsta de peste 16 ani, care doresc să se concentreze pe învățare pornind de la situațiile profesionale reale, concrete, cerute de practicarea unei ocupații direct la locul de muncă. Programul de ucenicie se finalizează cu certificat de calificare profesională a adulților, emis în condițiile Ordonanței Guvernului nr. 129/2000 privind formarea profesională a adulților, republicată, cu modificările și completările ulterioare.

Durata contractului de ucenicie se stabilește în funcție de nivelul de calificare pentru care urmează să se pregătească ucenicul, fără a putea fi mai mică de:

- a) 6 luni, în cazul în care ucenicia la locul de muncă se organizează pentru dobândirea competențelor corespunzătoare unei calificări de nivel 1;
- b) 12 luni, în cazul în care ucenicia la locul de muncă se organizează pentru dobândirea competențelor corespunzătoare unei calificări de nivel 2;
- c) 24 de luni, în cazul în care ucenicia la locul de muncă se organizează pentru dobândirea competențelor corespunzătoare unei calificări de nivel 3;

d) 36 de luni, în cazul în care ucenicia la locul de muncă se organizează pentru dobândirea competențelor corespunzătoare unei calificări de nivel 4.

➤ **Programul de internship;**

Legea nr. 176/2018 privind internshipul, cu modificările și completările ulterioare, reglementează modalitatea de efectuare a programelor de internship pentru persoanele care au împlinit vârsta de 16 ani, în scopul:

- a) dezvoltării abilităților profesionale ale internilor în îndeplinirea atribuțiilor și responsabilităților din domeniul în care se organizează programul de internship;
- b) desfășurării unor activități și familiarizarea cu cerințele organizației-gazdă;
- c) cunoașterii de către interni a specificului activității organizației-gazdă în cadrul căruia își desfășoară activitatea, precum și a exigențelor acesteia;
- d) dobândirii de experiență profesională, abilități practice și/sau competențe;
- e) facilitării tranziției de la sistemul de educație către piața muncii.

Prin excepție, contractele de internship pot fi încheiate și de persoane care au împlinit vârsta de 15 ani, numai cu acordul părinților sau al reprezentanților legali. Programele de internship se pot organiza oricând în decursul unei perioade neîntrerupte de 12 luni. Durata unui program de internship este de maximum 720 de ore pe parcursul a 6 luni consecutive.

Organizațiile-gazdă care, în termen de 60 de zile de la finalizarea programului de internship, încheie un contract individual de muncă cu persoana care a desfășurat programul de internship primesc, la cerere, din bugetul asigurărilor pentru șomaj, o **primă de promovare a angajării în cuantum de 4.586 de lei** pentru fiecare persoană astfel angajată, după îndeplinirea obligației de menținere a raporturilor de muncă pentru o perioadă neîntreruptă de cel puțin 24 de luni. Acordarea primei de promovare a angajării se realizează în limita fondurilor alocate cu această destinație.

➤ **Programe de continuare a educației**

Programul **A doua șansă**² se adresează adolescenților, tinerilor, adulților, proveniți din medii sociale diverse și cu vârste variate, care nu au urmat sau nu au finalizat învățământul primar și gimnazial. Programul oferă acestor categorii de persoane posibilitatea continuării și finalizării învățământului obligatoriu fără a fi nevoite să-și întrerupă eventualele activități profesionale sau familiale în care sunt angrenate. Programul este structurat pe două niveluri: A doua șansă - învățământ primar și A doua șansă - învățământ secundar inferior - acesta din urmă având și o componentă de pregătire profesională. Nu există limită superioară de vârstă pentru cei care doresc să se înscrie în acest program. Condiția este ca aceștia să fi depășit cu cel puțin 4 ani vârsta corespunzătoare clasei și care se află în următoarele situații:

² https://www.edu.ro/a_doua_sansa.

1. Pentru programul **A doua șansă - învățământ primar:**

- nu au participat deloc la educația formală - școlară;
- au fost înscriși, dar au abandonat învățământul primar - indiferent de momentul și motivele abandonului;
- nu au absolvit, până la vârsta de 14 ani, învățământul primar.

2. Pentru programul **A doua șansă - învățământ secundar inferior:**

- au absolvit învățământul primar obligatoriu (inclusiv în sistemul A doua șansă) dar nu și-au continuat educația mai departe sau:
- au absolvit o parte din clasele corespunzătoare învățământului gimnazial (V, VI sau VII), dar au abandonat școala pe parcursul acestui ciclu de învățământ - indiferent de momentul și motivele abandonului.

Prin intermediul programului s-au introdus elemente inovatoare în procesul educațional, cum ar fi: **curriculumul modular și sistemul de credite** pentru educația de bază, evaluarea, certificarea și recunoașterea competențelor dobândite anterior de către cursanți, asigurarea unui program de pregătire individualizat.

Acest program are o importantă componentă dedicată tinerilor NEETs, iar A.J.O.F.M. Vâlcea intervine în acest proces prin identificarea, informarea, consilierea, profilarea sau medierea acestora pentru creșterea șanselor de ocupare pe piața muncii.

De asemenea, **evaluarea competențelor** tinerilor NEETs poate reprezenta o metodă inovativă de certificare a unor standarde ocupaționale și a unor cunoștințe sau deprinderi teoretice și practice obținute prin căi non-formale.

Evaluarea competențelor profesionale reprezintă modalitatea rapidă de recunoaștere și certificare a competențelor profesionale dobândite la locul de muncă, prin studiu individual sau alte căi nonformale/informale, fiind recomandată tuturor persoanelor care știu o meserie dar nu dețin dovada calificării. Există mai multe etape care trebuie parcurse în acest caz, respectiv: programarea la evaluare, completarea cererii de înscriere la examen prin care se solicită evaluarea și certificarea competențelor pentru calificarea dorită, desemnarea unui evaluator și stabilirea programului de desfășurare a procesului de evaluare, completarea fișei de autoevaluare, susținerea examenului, eliberarea certificatului de competențe profesionale.

Certificatul de competențe profesionale se eliberează în termen de cel mult 30 de zile de la evaluare și este recunoscut pe teritoriul României dar și în străinătate cu condiția apostilării.

Pe lângă aceste măsuri care vizează creșterea șanselor de ocupare a acestei categorii de vârstă, serviciul public de ocupare mai derulează și alte măsuri precum: încheierea unor protocoale de colaborare cu partenerii sociali, agenții economici, instituții publice sau organizațiile neguvernamentale, având drept scop creșterea șanselor de integrare/reintegrare profesională pe piața forței de muncă a tinerilor NEETs, prin îmbunătățirea nivelului de competențe profesionale; atragerea de fonduri prin proiecte finanțate din bugetul Uniunii Europene având ca și grup țintă tineri din categoria NEETs,

inclusiv prin Planul Național de Redresare și Reziliență. Menționăm că, prin PNRR se urmăresc câteva obiective importante, astfel:

- crearea unor scheme de granturi pentru înființarea întreprinderilor sociale în mediul rural, orientate pe integrarea în muncă a tinerilor în general, inclusiv a tinerilor NEETs;
- măsuri de sprijin pentru a facilita accesul tinerilor din medii defavorizate la programe de formare profesională, inclusiv în regim dual, pe cicluri de studiu;
- finanțarea unor servicii de sprijin specific pentru ocuparea forței de muncă în rândul tinerilor și integrarea socio-economică a acestora;
- digitalizarea serviciilor în sectoarele de activitate dedicate tinerilor;
- implementarea unor proiecte de investiții și de dezvoltare a resurselor umane specializate în lucru cu tinerii.

5. CONCLUZII

Pentru România și pentru precum și pentru județul Vâlcea, categoria de tineri NEETs constituie o prioritate în depunerea eforturilor necesare pentru integrarea pe piața muncii a acestora. Există programe dedicate tinerilor NEETs, precum și importante fonduri europene alocate pentru această categorie de persoane aflate în căutarea unui loc de muncă.

În ultimii ani, A.J.O.F.M. Vâlcea a dobândit experiență în gestionarea problemelor cu care se confruntă aceste persoane, urmare a proiectelor care se află în perioada de sustenabilitate și care continuă măsurile de care au beneficiat tinerii NEETs.

De asemenea, au fost identificate nevoile angajatorilor care doresc să angajeze astfel de categorii de persoane.

Serviciul public de ocupare județean, rămâne principala organizație de pe piața muncii care, singură sau în parteneriat cu alte organizații și instituții, implementează programe coerente dedicate tinerilor NEETs, urmărind obiectivul principal, respectiv acela de a reduce decalajul față de media europeană în ceea ce privește gradul de ocupare pe piața muncii al acestei categorii.

Angajatorii sau organizațiile interesate de astfel de demersuri de susținere a tinerilor pentru integrarea pe piața muncii, se pot adresa A.J.O.F.M. Vâlcea pentru a beneficia de sprijinul și serviciile prevăzute de lege, care pot constitui un sprijin real, concret pentru valorificarea șanselor sau oportunităților de găsim a unui loc de muncă pentru fiecare tânăr NEETs.

Paul Ene
Director executiv
AJOFM Vâlcea